

Засновник:

Науково-дослідний центр
індустріальних проблем
розвитку НАН України

**Журнал внесено
до Переліку наукових фахових видань
в Україні в галузі економічних наук**
(Наказ МОН України
№ 820 від 11.07.2016 р.)

Виходить 1 раз на квартал
Видається з III кварталу 2009 р.
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 15196-3768Р від 30.04.2009 р.

РЕДАКЦІЯ:

Головний редактор:
доктор економічних наук, професор
член-кор. НАН України
Кизим М. О.

Випускаючий редактор:
доктор економічних наук, доцент
Хаустова В. Є.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Алексєєв І. В., доктор економічних наук,
професор (м. Львів, Україна)

Амосов О. Ю., доктор економічних наук,
професор (м. Харків, Україна)

Благуєв І. С., доктор економічних наук,
професор (м. Івано-Франківськ, Україна)

Булєєв І. П., доктор економічних наук,
професор (м. Донецьк, Україна)

Буссе Ральф Андреас, доктор філософії
(м. Галле, Німеччина)

Гечбаія Б. Н., доктор економічних наук,
професор (м. Батумі, Грузія)

Жерар, Рассел Дж., доктор філософії
(м. Лондон, Велика Британія)

Іванов Ю. Б., доктор економічних наук,
професор (м. Харків, Україна)

Ковальчук К. Ф., доктор економічних наук,
професор (м. Дніпропетровськ, Україна)

Майбуров І. А., доктор економічних наук,
професор (м. Єкатеринбург, Росія)

Орлов П. А., доктор економічних наук,
професор (м. Харків, Україна)

Раєвнева О. В., доктор економічних наук,
професор (м. Харків, Україна)

Христиановський В. В., доктор економічних
наук, професор (м. Вінниця, Україна)

Шоша Жан-Юг, доктор філософії (економіка)
(м. Ліон, Франція)

Видавець:

ФОП Лібуркіна Л. М.

*Журнал реферується у загальнодержавній
реферативній базі даних «Україніка наукова»
та в українському реферативному
журналі «Джерело»*

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ

**ПРОБЛЕМЫ ЭКОНОМИКИ • THE PROBLEMS OF ECONOMY
№ 1 (35) '2018**

Журнал «ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ» представлено у наукометричних
базах даних, репозиторіях та пошукових системах:

- Ulrichsweb Global Serials Directory (США)
- Research Papers in Economics (США)
- Російський індекс наукового цитування (Росія)
- Index Copernicus (Польща)
- Directory of Open Access Journals
- EBSCOhost (США)
- CiteFactor (США)
- Academic Journals Database (Швейцарія)
- Scientific Indexing Services
- Advanced Science Index
- Open Academic Journals Index
- GetInfo (Німеччина)
- BASE (Німеччина)
- OpenAIRE (Європейський Союз)
- WorldCat
- SUNCAT Union Catalogue (Велика Британія)
- Соціонет (Росія)
- J-Gate (Індія)
- Академія Google (США)
- ProQuest (США)
- Research Bible (Японія)
- Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського (Україна)

ЗМІСТ**СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ****Речка К. М.**

Узагальнення головних напрямів економічного зростання і розвитку сільського господарства у країнах із ринковою економікою 7

Сірик З. О.

Шляхи використання зарубіжного досвіду міжмуніципального інвестиційного співробітництва 15

Холявко Н. І., Курочка В. О.

Тенденції фінансування та комерціалізації в системі вищої освіти Ірландії 22

Черкас Н. І.

Дослідження чинників економічного зростання у країнах Центрально-Східної Європи 28

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ****Андрейченко А. В.**

Інноваційно-інвестиційне забезпечення безвідходного агропромислового виробництва: проблеми та перспективи 36

Брояк А. А.

Аналіз основних макроекономічних індикаторів соціально-економічного розвитку України 42

Вербицька А. В.

Фінансові механізми інтеграції вищої освіти України в чотирикутник «освіта – уряд – бізнес – суспільство» 49

Губарева І. О.

Моніторинг реалізації державного регулювання економічної безпеки країни 55

Карінцева О. І. Оптимальна структура національної економіки як запорука сталого розвитку держави	62
Кизим М. О., Шпілевський В. В., Мілютін Г. В. Обґрунтування пріоритетних напрямів структурно-технологічної модернізації сектора електрогенерації	69
Колупаєва І. В. Аналіз регуляторної активності органів виконавчої влади	87
Корепанов О. С. Розвиток інформаційного суспільства в Україні: історичний аспект статистики інформаційно-комунікаційних технологій	95
Кузьмін О. Є., Маслак О. О., Петришин Н. Я., Жежуха В. Й. До питання розвитку нормативно-правового поля кластеризації	101
Проволоцька О. М., Волошина С. В., Гура О. С. Місце України у світових рейтингах як індикатор її інвестиційної привабливості	108
Сербін О. О., Ситницький М. В. Перспективи розвитку наукових бібліотек дослідницьких університетів України в контексті імплементації європейського досвіду	115
Скрипник А. В., Нам'яненко Ю. О., Сабіщенко О. В. Енергетичний сектор України: крах чи виживання	122
Цимбалюк С. О. Основні тенденції на ринку праці та їх вплив на кадрову політику підприємств в Україні	135
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА	
Богдан Н. М. Оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки регіонів України: методологія і практика	142
Козаченко Г. В., Буколова В. В. Аналіз підходів до оцінювання соціально-економічної безпеки регіону	150
Онищенко В. О., Бондаревська О. М. Захисний підхід до визначення економічної безпеки регіону	158
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ	
Гавкалова Н. Л., Гришина В. В. Аналіз стану управлінської діяльності персоналу машинобудівних підприємств	165
Грановська В. Г. Методичні підходи та критерії діагностики конкурентоспроможності аграрних підприємств	174
Довгаль О. А., Панкова Ю. М. Концептуалізація формування корпоративної культури в міжнародних бізнес-структурах	182
Завідна Л. Д. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності підприємства сфери готельних послуг	187
Каткова Н. В., Бурлан С. А. Оптимізація процесів прийняття управлінських рішень із використанням звітності в режимі реального часу	194
Меліхова Т. О. Удосконалення методичних підходів до розрахунку періоду повернення інвестицій з метою оцінки понесених витрат на створення служби економічної безпеки підприємства	201

Николюк О. М., Мартинчук І. В. Методика оцінювання ресурсного потенціалу інноваційно орієнтованих сільськогосподарських підприємств	207
Орлова В. К., Пуйда Г. В. Оцінка впливу факторів зовнішнього середовища на інтелектуальну безпеку підприємств нафтогазового комплексу	214
Ситник Г. В., Архіпов Н. М. Система управління ефективністю операційної діяльності підприємства	223
Скриньковський Р. М. ІТ-аудит як інструмент стратегічного управління підприємством	231
Якубів В. М., Романюк Н. Д. Аналіз ефективності різних каналів реалізації продукції сільськогосподарських підприємств	237

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Васильчук І. П. Від корпоративної соціальної відповідальності до корпоративної сталості: особливості фінансування сталого розвитку	243
Грінченко Р. В. Модернізація теоретичних компонент управління адаптаційними змінами на підприємстві	251
Жукова Л. М. Роль держави в економічному розвитку: основні теоретичні підходи	257
Хаустова В. Є., Омаров Ш. А. Концепція сталого розвитку як парадигма розвитку суспільства	265
Швед В. В. Довіра – психологічна категорія чи економічна цінність?	274
Шпак С. О. Потенціал розвитку в системі потенціалів промислового підприємства	280

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Україна, 61022, Харків,
пров. Інженерний, 1а, Бібл. корп., к. 224
Тел.: (057) 702-05-25, e-mail: pe.ua.kh@gmail.com

АДРЕСА ВИГОТІВНИКА:

Україна, 61002, Харків,
вул. Маршала Бажанова, 28,
ФОП Рубашкін Д. Ю.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
НДЦ ІПР НАН України № 2 від 23.02.2018 р.
Здано в набір 26.02.2018 р.
Підписано до друку 26.02.2018 р.
Формат 60 × 84/8.
Друк цифровий.
Ум. друк. аркушів 44,8. Обл.-вид. 56,5.
Надруковано у ФОП Рубашкін Д. Ю.
Замовлення № 638. Наклад 100 прим.

© Проблеми економіки

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Дем'ячук М. А., Осіпова М. С.

ППП як сукупність важелів впливу на розвиток підприємства 287

Лисяк Л. В., Грабчук О. М.

Зміцнення бюджетного потенціалу місцевих бюджетів України в умовах фінансової децентралізації 294

Нікітішин А. О.

Адаптивна та когерентна інституційна архітектура податкового регулювання 300

СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА, ПОЛІТИКА ТА ДЕМОГРАФІЯ

Кірнос І. О.

Діагностика організаційних чинників щодо продовження роботи у пенсійному віці 308

Щетиніна Л. В., Рудакова С. Г., Дробинська К. О.

Мобінг: сутність та інституційні засади захисту працівників 315

ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА АУДИТ

Гевчук А. В.

Особливості генезису поняття, організації обліку й оцінки сумнівної і безнадійної заборгованості, створення резерву 321

Орлова В. К., Кафка С. М.

Облік в умовах виконання угод про розподіл продукції 327

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ В ЕКОНОМІЦІ

Вітлінський В. В., Катуніна О. С.

Методологічні аспекти моделювання розвитку та життєздатності систем і контрагентів цифрової економіки 333

Крутова А. С., Сердюков К. Г.

Оцінювання привабливості пакетів корпоративних прав під час трансформації параметрів розподілу корпоративного контролю в господарському товаристві 342

Потрашкова Л. В.

Оцінювання потенціалу підприємства за допомогою імітаційного моделювання 351

Скрипник А. В., Вороненко І. В., Нам'ясенко Ю. О.

Економетричні моделі залежностей тарифів ринку інформаційно-комунікаційних послуг 358

Соколовська З. М.

Моделювання ринкових стратегій підприємств в умовах невизначеності 368

Суратна С.

Вплив ефективності навчання на ринкову орієнтацію, інновації та продуктивність МСП 378

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Бутрим О. В.

Вплив нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення на забезпечення низькоуглецевого розвитку землекористування 384

Ярова Б. М.

Проблеми створення спеціалізованої інституції з управління державною сільськогосподарською нерухомістю 390

СОДЕРЖАНИЕ

МИРОВАЯ ЭКОНОМИКА И МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ

Речка Е. Н.

Обобщение основных направлений экономического роста и развития сельского хозяйства в странах с рыночной экономикой 7

Сырык З. О.

Пути использования зарубежного опыта межмуниципального инвестиционного сотрудничества 15

Холявко Н. И., Курочка В. А.

Тенденции финансирования и коммерциализации в системе высшего образования Ирландии 22

Черкас Н. И.

Исследование факторов экономического роста в странах Центрально-Восточной Европы 28

ЭКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫМ ХОЗЯЙСТВОМ

Андрейченко А. В.

Инновационно-инвестиционное обеспечение безотходного агропромышленного производства: проблемы и перспективы 36

Брояка А. А.

Анализ основных макроэкономических индикаторов социально-экономического развития Украины 42

Вербицкая А. В.

Финансовые механизмы интеграции высшего образования Украины в четырехугольник «образование – правительство – бизнес – общество» 49

Губарева И. О.

Мониторинг реализации государственного регулирования экономической безопасности страны 55

Каринцева А. И.

Оптимальная структура национальной экономики как залог устойчивого развития государства 62

Кизим Н. А., Шпилевский В. В., Милютин Г. В.

Обоснование приоритетных направлений структурно-технологической модернизации сектора электростанций 69

Колупаева И. В.

Анализ регуляторной активности органов исполнительной власти 87

Корепанов А. С.

Развитие информационного общества в Украине: исторический аспект развития статистики информационно-коммуникационных технологий 95

Кузьмин О. Е., Маслак А. А., Петришин Н. Я., Жежуха В. И. К вопросу развития нормативно-правового поля кластеризации.....	101
Проволоцкая Е. Н., Волошина С. В., Гура О. С. Место Украины в мировых рейтингах как индикатор ее инвестиционной привлекательности.....	108
Сербин О. О., Ситницкий М. В. Перспективы развития научных библиотек исследовательских университетов Украины в контексте имплементации европейского опыта.....	115
Скрипник А. В., Намясенко Ю. А., Сабищенко А. В. Энергетический сектор Украины: крах или выживание	122
Цимбалюк С. А. Основные тенденции на рынке труда и их влияние на кадровую политику предприятий в Украине	135
РЕГИОНАЛЬНАЯ ЭКОНОМИКА	
Богдан Н. Н. Оценка уровня финансово-экономической безопасности регионов Украины: методология и практика	142
Козаченко А. В., Буколова В. В. Анализ подходов к оцениванию социально-экономической безопасности региона	150
Онищенко В. А., Бондаревская О. Н. Защитный подход к определению экономической безопасности региона	158
ЭКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ ПРЕДПРИЯТИЯМИ	
Гавкалова Н. Л., Гришина В. В. Анализ состояния управленческой деятельности персонала машиностроительных предприятий.....	165
Грановская В. Г. Методические подходы и критерии диагностики конкурентоспособности аграрных предприятий.....	174
Довгаль Е. А., Панкова Ю. Н. Концептуализация формирования корпоративной культуры в международных бизнес-структур	182
Завидная Л. Д. Стратегия обеспечения конкурентоспособности предприятия сферы гостиничных услуг	187
Каткова Н. В., Бурлан С. А. Оптимизация процессов принятия управленческих решений с использованием отчетности в режиме реального времени	194
Мелихова Т. О. Совершенствование методических подходов к расчету периода возврата инвестиций с целью оценки понесенных затрат на создание службы экономической безопасности предприятия.....	201
Николюк О. Н., Мартынчук И. В. Методика оценки ресурсного потенциала инновационно ориентированных сельскохозяйственных предприятий	207
Орлова В. К., Пуйда Г. В. Оценка влияния факторов внешней среды на интеллектуальную безопасность предприятий нефтегазового комплекса	214
Сытник А. В., Архипов Н. Н. Система управления эффективностью операционной деятельности предприятия.....	223

Скрыньковский Р. Н. ИТ-аудит как инструмент стратегического управления предприятием.....	231
Якубив В. М., Романюк Н. Д. Анализ эффективности различных каналов реализации продукции сельскохозяйственных предприятий	237
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ	
Васильчук И. П. От корпоративной социальной ответственности к корпоративной устойчивости: особенности финансирования устойчивого развития	243
Гринченко Р. В. Модернизация теоретических компонент управления адаптационными изменениями на предприятии	251
Жукова Л. Н. Роль государства в экономическом развитии: основные теоретические подходы	257
Хаустова В. Е., Омаров Ш. А. Концепция устойчивого развития как парадигма развития общества	265
Швед В. В. Доверие – психологическая категория или экономическая ценность?.....	274
Шпак С. О. Потенциал развития в системе потенциалов промышленного предприятия.....	280
ФИНАНСЫ И БАНКОВСКОЕ ДЕЛО	
Демянчук М. А., Осипова М. С. НПП как совокупность рычагов влияния на развитие предприятия.....	287
Лысяк Л. В., Грабчук О. Н. Укрепление бюджетного потенциала местных бюджетов Украины в условиях финансовой децентрализации	294
Никитишин А. А. Адаптивная и когерентная институциональная архитектура налогового регулирования.....	300
СОЦИАЛЬНАЯ ЭКОНОМИКА, ПОЛИТИКА И ДЕМОГРАФИЯ	
Кирнос И. А. Диагностика организационных факторов, способствующих работе в пенсионном возрасте.....	308
Щетинина Л. В., Рудакова С. Г., Дробинская К. О. Моббинг: суть и институциональные основы защиты работников.....	315
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СТАТИСТИКА. БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ И АУДИТ	
Гевчук А. В. Особенности генезиса понятия, организации учета и оценки сомнительной и безнадежной задолженности, создания резерва	321
Орлова В. К., Капка С. М. Учет в условиях выполнения соглашений о разделе продукции.....	327
МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ И МОДЕЛИ В ЭКОНОМИКЕ	
Витлинский В. В., Катунина О. С. Методологические аспекты моделирования развития и жизнеспособности систем и контрагентов цифровой экономики	333

Крутова А. С., Сердюков К. Г. Оценивание привлекательности пакетов корпоративных прав при трансформации параметров распределения пакетов корпоративных прав в хозяйственном обществе.....	342
Потрашкова Л. В. Оценивание потенциала предприятия с помощью имитационного моделирования.....	351
Скрипник А. В., Вороненко И. В., Намясенко Ю. А. Эконометрические модели зависимостей тарифов рынка информационно-коммуникационных услуг.....	358
Соколовская З. Н. Моделирование рыночных стратегий предприятий в условиях неопределенности.....	368

Суратна С. Влияние эффективности обучения на рыночную ориентацию, инновации и производительность МСП.....	378
ЭКОНОМИКА ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ И ОХРАНЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ	
Бутрим О. В. Влияние нормативной денежной оценки земель сельскохозяйственного назначения на обеспечение низкоуглеродного развития землепользования.....	384
Ярова Б. Н. Проблемы создания специализированной институции управления государственной сельскохозяйственной недвижимостью.....	390

CONTENTS

WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL RELATIONS

Rechka K. M. Summarizing the Main Directions of Economic Growth and Development of Agriculture in Countries with Market Economy.....	7
Siryk Z. O. The Ways of Using Foreign Experience of Intermunicipal Investment Cooperation.....	15
Kholiavko N. I., Kurochka V. O. The Trends of Financing and Commercialization in the System of Higher Education in Ireland.....	22
Cherkas N. I. Studying the Factors of Economic Growth in Countries of Central and Eastern Europe.....	28

ECONOMICS AND NATIONAL ECONOMY MANAGEMENT

Andreichenko A. V. Innovative Investment Support for Zero Waste Agriculture: Problems and Prospects.....	36
Broyaka A. A. The Analysis of the Main Macroeconomic Indicators of the Socio-Economic Development of Ukraine.....	42
Verbytska A. V. Financial Mechanisms for Integrating Higher Education of Ukraine into the Quadrangle «Education – Government – Business – Society».....	49
Hubarieva I. O. Monitoring the Implementation of State Regulation of National Economic Security.....	55
Karintseva O. I. The Optimal Structure of the National Economy as a Guarantee of Sustainable Development of a State.....	62
Kyzym M. O., Shpilevskyi V. V., Miliutin H. V. The Substantiation of Priority Directions for the Structural and Technological Modernization of the Electricity Generation Sector.....	69

Kolupaieva I. V.

The Analysis of the Regulatory Activity of Executive Authorities.....	87
---	----

Korepanov O. S.

Development of the Information Society in Ukraine: the Historical Aspect in the Development of Statistics of Information and Communication Technologies.....	95
--	----

Kuzmin O. Ye., Maslak O. O.,

Petryshyn N. Ya., Zhezhukha V. Yo. Revisiting the Issue of Development of the Legal Framework for Cluster Development.....	101
--	-----

Provolotska O. M., Voloshina S. V., Hura O. S.

The Place of Ukraine in World Rankings as an Indicator of its Investment Attractiveness.....	108
--	-----

Serbin O. O., Sitnicki M. W.

Prospects for the Development of Scientific Libraries of Ukrainian Research Universities in the context of the Implementation of the European Experience.....	115
---	-----

Skrypnik A. V., Namiashenko Yu. O., Sabishchenko O. V.

The Power Sector of Ukraine: Collapse or Survival.....	122
--	-----

Tsybaliuk S. O.

The Main Trends in the Labor Market and their Influence on the Staff Policy of Enterprises in Ukraine.....	135
--	-----

REGIONAL ECONOMY

Bogdan N. M.

Assessing the Level of Financial and Economic Security of Ukraine's Regions: Methodology and Practice.....	142
--	-----

Kozachenko G. V., Bukolova V. V.

The Analysis of Approaches to Assessing Socio-Economic Security of a Region.....	150
--	-----

Onyschenko V. O., Bondarevska O. M.

A Protective Approach to Determining Economic Security of a Region.....	158
---	-----

ECONOMICS AND ENTERPRISE MANAGEMENT

Gavkalova N. L., Hryshyna V. V.

Analyzing the State of Managerial Activity of Personnel at Machine-Building Enterprises.....	165
--	-----

Hranovska V. G. Methodical Approaches to and Criteria for Diagnosing Competitiveness of Agricultural Enterprises	174
Dovgal O. A., Pankova Yu. M. Conceptualization of the Formation of Corporate Culture in International Business Structures	182
Zavidna L. D. A Strategy for Ensuring Enterprise Competitiveness in the Sphere of Hotel Services	187
Katkova N. V., Burlan S. A. Optimization of Processes of Managerial Decision-Making Using Real-Time Reporting	194
Melikhova T. O. The Improvement of the Methodological Approaches to Calculating the Payback Period for Investment in order to Estimate Expenses on Establishing the Economic Security Service of an Enterprise	201
Nykolyuk O. M., Martynchuk I. V. A. Methodology for Assessing Resource Potential of Innovation-Oriented Agricultural Enterprises	207
Orlova V. K., Puida H. V. The Evaluation of Influence of Environmental Factors on Intellectual Safety of Oil and Gas Enterprises	214
Sytnyk H. V., Arkhipov N. M. The System for Managing Enterprise Operational Efficiency	223
Skrynkovskyy R. M. An IT Audit as a Tool for Strategic Enterprise Management	231
Yakubiv V. M., Romaniuk N. D. The Analysis of Effectiveness of Various Channels for Selling Agricultural Products	237
ECONOMIC THEORY	
Vasylichuk I. P. From Corporate Social Responsibility to Corporate Sustainability: Features of Financing Sustainable Development	243
Hrinchenko R. V. Modernization of Theoretical Components of Managing Adaptive Changes in an Enterprise	251
Zhukova L. M. The Role of the State in Economic Development: the Main Theoretical Approaches	257
Khaustova V. Ye., Omarov Shakhin A.-O. The Concept of Sustainable Development as a Paradigm of Development of Society	265
Shved V. V. Trust: a Psychological Category or an Economic Value?	274
Shpak S. O. The Development Potential in the System of Potentials of an Industrial Enterprise	280
FINANCE AND BANKING	
Demyanchuk M. A., Osipova M. S. The Corporate Income Tax as a Set of Levers to Influence Enterprise Development	287
Lysiak L. V., Hrabchuk O. M. Strengthening the Budgetary Potential of Local Budgets in Ukraine in the Context of Financial Decentralization	294
Nikitishin A. O. The Adaptive and Coherent Institutional Architectonics of Tax Regulation	300
SOCIAL ECONOMY, POLICE AND DEMOGRAPHY	
Kirnos I. O. Diagnostics of the Organizational Factors Contributing to Work at Retirement Age	308
Shchetinina L. V., Rudakova S. G., Drobynska K. O. Mobbing: the Essence and the Institutional Framework for Protection of Workers	315
ECONOMIC STATISTICS. ACCOUNTING AND AUDIT	
Hevchuk A. V. Features of the Genesis of the Concept of Doubtful and Bad Debts, Organization of their Accounting and Assessment, Creation of a Reserve	321
Orlova V. K., Kafka S. M. Accounting in the Context of the Implementation of Production Sharing Agreements	327
MATHEMATICAL METHODS AND MODELS IN ECONOMICS	
Vitlinskyy V. V., Katunina O. S. Methodological Aspects of Modeling Development and Viability of Systems and Counterparties in the Digital Economy	333
Krutova A. S., Serdyukov K. H. Assessing Attractiveness of Packages of Profit Participation Rights at Transforming the Parameters for Distribution of Packages of Profit Participation Rights in a Business Entity	342
Potrashkova L. V. Assessment of Enterprise Potential with the Help of Simulation Modeling	351
Skrypnik A. V., Voronenko I. V., Namiashenko Yu. O. Econometric Models of Dependencies of the Tariffs in the Market or Information and Communication Services	358
Sokolovska Z. M. The Modeling of Enterprise Market Strategies under Uncertainty	368
Suratna S. Effect of Learning Effectiveness on Market Orientation, Innovation, and Performance of SMEs	369
ECONOMICS OF NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT	
Butrym O. V. The Impact of Normative Monetary Valuation of Agricultural Land on Ensuring the Development of Low-Carbon Land Use	384
Yarova B. M. Problems of Creating a Specialized Institution for Managing the State-Owned Agricultural Estate	390

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ІНДИКАТОРІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

© 2018 БРОЯКА А. А.

УДК 005.52:330.101.541:330.876(477)

Брояка А. А.

Аналіз основних макроекономічних індикаторів соціально-економічного розвитку України

Статтю присвячено дослідженню найважливіших макроекономічних показників, що характеризують тенденції соціально-економічного розвитку України за період 2010–2017 рр. Особливу увагу приділено показнику номінального та реального валового внутрішнього продукту (ВВП), в тому числі в розрахунку на душу населення, та чинникам, що стримують його зростання. Здійснено аналіз інфляційних процесів із використанням динаміки цінних індексів (дефлятора ВВП, індексу споживчих цін). Також висвітлено проблему безробіття і зайнятості та їх впливу на динаміку ВВП. Деякі аспекти фінансово-економічної стійкості України оцінено на підставі аналізу виконання державних боргових зобов'язань, платіжного балансу й інвестицій. В результаті проведеного дослідження виявлено, що протягом останніх 2016–2017 рр. спостерігається часткова стабілізація соціально-економічного стану національної економіки та її перехід у фазу поживлення (зокрема, відбулося зростання реального ВВП на 2,5 %, підвищення рівня інфляції – лише на 1,3 %, а рівня безробіття – лише на 0,2 %). Проте проаналізовані показники свідчать про все ще достатньо низькі темпи відновлення економіки, обумовлені попередньою втратою виробничих потужностей, міжгалузевих і логістичних зв'язків у міжрегіональному та зовнішньоекономічному просторі, обмеженням доступу до енергетичної сировини, девальвацією національної валюти, зростанням інвестиційних ризиків. У підсумку окреслено напрямки розв'язання основних невирішених проблем задля переходу до сталого економічного зростання.

Ключові слова: макроекономічні показники, ВВП, інфляція, безробіття, платіжний баланс, державний борг, соціально-економічний розвиток.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 12.

Брояка Антоніна Анатоліївна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки, Вінницький національний аграрний університет (вул. Сонячна, 3, Вінниця, 21008, Україна)

E-mail: broyaka@yahoo.com

УДК 005.52:330.101.541:330.876(477)

UDC 005.52:330.101.541:330.876(477)

Брояка А. А. Анализ основных макроэкономических индикаторов социально-экономического развития Украины

Статья посвящена исследованию важнейших макроэкономических показателей, характеризующих тенденции социально-экономического развития Украины за период 2010–2017 гг. Особое внимание уделено показателю номинального и реального валового внутреннего продукта (ВВП), в том числе в расчете на душу населения, и факторам, сдерживающим его рост. Осуществлен анализ инфляционных процессов с использованием динамики ценовых индексов (дефлятора ВВП, индекса потребительских цен). Также освещены проблема безработицы и занятости, их влияние на динамику ВВП. Некоторые аспекты финансово-экономической устойчивости Украины оценены на основании анализа выполнения государственных долговых обязательств, платежного баланса и инвестиций. В результате проведенного исследования выявлено, что в течение последних 2016–2017 гг. наблюдается частичная стабилизация социально-экономического состояния национальной экономики и ее переход в фазу оживления (в частности, рост реального ВВП составил 2,5 %, рост уровня инфляции составил всего лишь 1,3 %, а рост уровня безработицы – только 0,2 %). Однако проанализированные показатели свидетельствуют обо все еще достаточно низких темпах восстановления экономики, обусловленных предыдущей потерей производственных мощностей, межотраслевыми и логистическими связями в межрегиональном и внешнеэкономическом пространстве, ограничением доступа к энергетическому сырью, девальвацией национальной валюты, ростом инвестиционных рисков. В итоге обозначены направления решения основных нерешенных проблем для перехода к устойчивому экономическому росту.

Ключевые слова: макроэкономические показатели, ВВП, инфляция, безработица, платежный баланс, государственный долг, социально-экономическое развитие.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Библ.:** 12.

Брояка Антонина Анатольевна – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры экономики, Винницкий национальный аграрный университет (ул. Солнечная, 3, Винница, 21008, Украина)

E-mail: broyaka@yahoo.com

Broyaka A. A.

The Analysis of the Main Macroeconomic Indicators of the Socio-Economic Development of Ukraine

The article deals with studying the most important macroeconomic indicators characterizing the trends in the social and economic development of Ukraine for the period 2010–2017. Particular attention is paid to the index of nominal and real gross domestic product (GDP), including per capita, and to the factors that restrain its growth. An analysis of inflation processes using the dynamics of price indices (GDP Deflator, Consumer Price Index) is carried out. Furthermore, the problem of unemployment and employment, their impact on GDP dynamics are highlighted. Some aspects of Ukraine's financial and economic stability are assessed on the basis of analysis of the performance of government debt obligations, balance of payments, and investments. As a result of the conducted research, it is revealed that during the last 2016–2017 there observed a partial stabilization of the socio-economic state of the national economy and its transition to the phase of recovery (in particular, the real GDP growth was 2.5 %, inflation – only 1.3 %, and unemployment – only 0.2 %). However, the analyzed indicators testify to the still relatively low rates of economic recovery caused by the previous loss of production capacities, interbranch and logistics links in the inter-regional and foreign economic space, restriction of access to energy raw materials, devaluation of the national currency, and growth of investment risks. As a result, the directions of addressing the main unsolved problems for the transition to sustainable economic growth are outlined.

Keywords: macroeconomic indicators, GDP, inflation, unemployment, balance of payments, public debt, socio-economic development.

Fig.: 3. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 12.

Broyaka Antonina A. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Lecturer of the Department of Economics, Vinnytsia National Agrarian University (3 Soniachna Str., Vinnytsia, 21008, Ukraine)

E-mail: broyaka@yahoo.com

Постановка проблеми. Реалізація стратегічних планів соціально-економічного розвитку країни та прогнозування очікуваних результатів попередньо вимагає ретельного дослідження динаміки основних макроекономічних показників і виявлення тенденцій функціонування економічної системи. Однак поглиблення політично-економічної кризи в Україні, з одного боку, та трансформаційні процеси в напрямку розширення євроінтеграції, з іншого, – щоденно створюють нові виклики, з якими раніше не стикались вітчизняні суб'єкти економічних зв'язків та які важко передбачити. Всебічна оцінка актуальних показників соціально-економічного розвитку національної економіки, осмислення аналітичних результатів із урахуванням нестаціонарних динамічних загроз зовнішнього та внутрішнього середовища сприяє виявленню та усуненню дестабілізуючих чинників, прийняттю економічними суб'єктами більш обґрунтованих і раціональних рішень, формуванню більш реалістичних прогнозів сценаріїв подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням макроекономічних показників і вивченню проблем соціально-економічного розвитку України приділено ряд наукових праць вітчизняних учених, серед яких: В. Базилевич, Я. Бойко, В. Геєць, А. Гальчинський, О. Дзюблюк, Я. Дьяченко, Л. Клівіденко, М. Савлук, О. Хаєцька, А. Шинкарук, В. Юрчишин та ін. Однак, зважаючи на швидку та часто неочікувану зміну ендогенних та екзогенних чинників, що впливають на фінансово-економічну стійкість країни та формують передумови антикризового реформування, це питання залишається актуальним.

Мета статті полягає у здійсненні комплексної оцінки динаміки макроекономічних показників соціального й економічного розвитку національної економіки України протягом останніх років і виявлення факторів, що на нього впливають, задля удосконалення прогнозування подальших тенденцій та планування заходів антикризового регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними індикаторами соціально-економічного розвитку країни є такі макроекономічні показники: валовий внутрішній продукт (реальний і номінальний, в тому числі в розрахунку на душу населення), індекс інфляції, рівень безробіття, зовнішній та внутрішній державний борг, сальдо платіжного балансу, обсяги іноземних інвестицій тощо. Серед них найважливішим являється валовий внутрішній продукт (ВВП). Згідно з класичним визначенням ВВП – це сукупна ринкова вартість кінцевих товарів і послуг, вироблених підприємствами, організаціями та установами протягом певного періоду на економічній території країни. ВВП використовується для оцінки результатів виробництва та споживання, темпів економічного зростання, продуктивності праці, а також формує уявлення про загальний матеріальний добробут нації [6, с. 804]. Він не тільки відображає стан економіки в державі, а і впливає на курс національної валюти та грошово-кредитну політику, вартість компаній, використовується для здійснення міжнародних порівнянь тощо [1, с. 69].

Важливо розуміти, що для здійснення коректного аналізу зміни економічного добробуту країни в різні періоди, варто використовувати не номінальний ВВП, який обраховується в цінах поточного року, а реальний ВВП,

скорегований з урахуванням цінних коливань відносно базового або попереднього року. Так, за даними Державної служби статистики України номінальний ВВП у 2017 році становив 2982920 млн грн, що на 25 % більше, ніж у попередньому році, та на 176 % більше порівняно із 2010 роком (рис. 1). Проте це зростання не є свідченням соціально-економічного піднесення національної економіки, а навпаки, підтверджує затьожну рецесію та стагфляцію. Якщо порівняти реальний ВВП 2017 року в цінах 2010 року безпосередньо до фактичного ВВП 2010 року, то зауважимо, що він навіть знизився на 6,4 %. Причиною стало втягнення України у геополітичний конфлікт, що, своєю чергою, призвело до руйнування усталених зв'язків, структури економіки країни та принципів побудови виробничих відносин і розподілу доходів [9, с. 2].

Особливо складними були 2014–2015 роки, які характеризувалися втратою виробничих потужностей, міжгалузевих і логістичних зв'язків у міжрегіональному та зовнішньоекономічному просторі, обмеженням доступу до енергетичної сировини, девальвацією національної валюти, зростанням інвестиційних ризиків. Рівень інфляції, який визначається за допомогою цінних індексів, зокрема індексу споживчих цін, в зазначений період досягнув найвищого рівня і становив 143,3 %. Індекс споживчих цін – це показник, що характеризує зміни загального рівня цін на продукцію, яку купує населення для невиробничого споживання. Він виявляє зміну вартості фіксованого набору товарів і послуг у поточному періоді відносно попереднього. Аналіз його динаміки протягом останнього десятиріччя вказує на те, що після світової фінансово-економічної кризи 2008–2009 років, спостерігалось поступове його зниження аж до 98,8 % у 2012 році. На жаль, криза 2008–2009 років фактично зруйнувала інвестиційну та купівельну спроможність України, і у кризу 2013–2014 років країна увійшла у вкрай послабленому стані, так і не встигнувши її відновити. 2014–2015 роки характеризуються різким падінням ВВП, стрімким підвищенням цін і зниженням рівня життя населення.

Проте 2016 рік відзначився поступовими ознаками подолання негативних наслідків кризи. Зростання реального ВВП відносно попереднього року становило 2,3 %, що було досягнуто завдяки поживленню внутрішнього інвестиційного та споживчого попиту. Відновлення економічної активності знайшло своє відображення і у зростанні реальної середньомісячної заробітної плати на 9 % та збільшенні обсягу кінцевих споживчих витрат домогосподарств на 2,1 % (в постійних цінах 2010 року). Протягом 2017 року збереглася позитивна тенденція до зростання реального ВВП (він збільшився на 2,5 % порівняно з 2016 роком) та послаблення інфляційного тиску (індекс інфляції зріс лише на 1,3 %). Незважаючи на чергове підвищення реальної заробітної плати (її темпи зростання у 2017 році відносно 2016 року становили 19,1 %), стримування інфляції відбувається за рахунок все ще низької купівельної спроможності населення та незадовільного фінансового стану вітчизняних підприємств.

Обрахунок ВВП на душу населення є одним із найбільш точних способів оцінки економічного розвитку держави. Аналіз його зміни підтверджує тенденції, аналогічні динаміці ВВП: номінальний ВВП на душу населення постій-

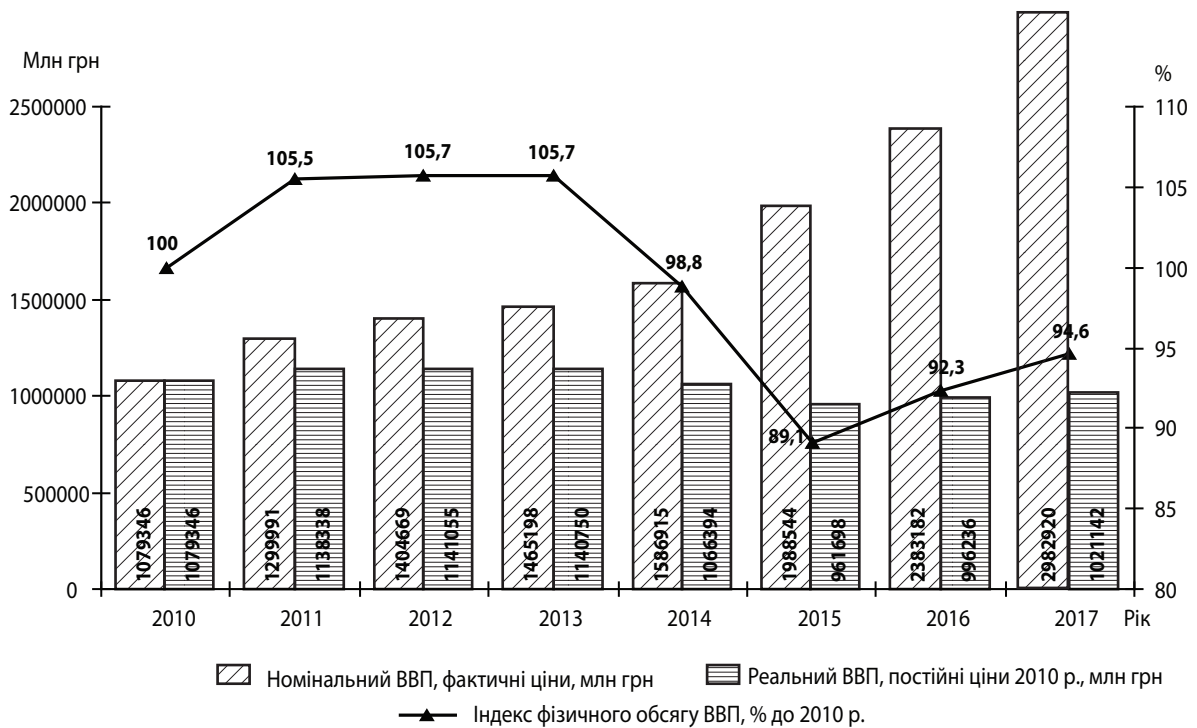

Рис. 1. Динаміка номінального та реального ВВП в Україні протягом 2010–2017 рр. (без урахування тимчасово окупованої території АРК та частини Донецької і Луганської областей в зоні проведення АТО)

Джерело: сформовано автором на основі [7]

но зростає, тоді як реальний ВВП на одну особу скорочується [3, с. 36]. Зокрема, у 2010 році він складав 24798 грн на особу, а у 2015 році реальний ВВП у цінах 2010 року знизився на 9,5 % і досяг свого найнижчого значення у 22446 грн на особу (рис. 2). У 2016–2017 роках спостерігається деяке покращення цього показника, що обумовлено як незначним зростанням реального ВВП, так і скороченням населення. Протягом минулого року громадян нашої країни стало на 168 тис. осіб менше [11]. У 2017 році відставання реального ВВП на душу населення від 2010 року становило лише 3 %, отже, національна економіка вийшла з рецесії та перейшла у фазу поживлення, і майже досягла свого стану у 2010 році.

Іншим вагомим індикатором соціально-економічного розвитку країни є рівень безробіття – показник, який визначається як відношення кількості безробітних до загальної кількості економічно активного працездатного населення країни (регіону, соціальної групи), і виражається у відсотках. Згідно з офіційною державною статистикою економічно активне населення України невпинно скорочується. У 2017 році воно скоротилось відносно 2010 року на 1970,8 тис. осіб, тобто на 10,3 % (табл. 1). Це пояснюється зменшенням кількості населення країни в результаті анексії Криму, здійснення антитерористичної операції, значної міграції громадян України за її межі в пошуках кращих умов життя та праці, а також старінням нації [10]. Як наслідок, скоротилась чисельність зайнятих працездатного віку на 1955,6 тис. осіб, тобто на 11,2 %. В той же час зросла чисельність безробітних на 15,2 тис. осіб.

За аналізований період найнижчий рівень безробіття спостерігався у 2013 році (7,8 %), а найвищий у минулому

2017 році (9,9 %), при цьому чисельність безробітних становить 1697,3 тис. осіб [7], хоча зареєстровано у центрах зайнятості лише четверту частину. Головними причинами зростання безробіття стало падіння економіки та відповідне зниження фінансових результатів діяльності підприємств; закриття непрацюючих бізнес-структур, перш за все ФОП, яким із січня 2016 року, незалежно від наявності або відсутності доходів, необхідно сплачувати податок до Пенсійного фонду (від 352 до 704 грн/міс.); скорочення штату працівників на тлі підвищення мінімальної заробітної плати до 3200 грн у 2017 році та 3723 грн у 2018 році; необхідність отримання довідки для оформлення субсидії на оплату комунальних послуг; невідповідність інтересів, вимог, кваліфікацій працівників наявним робочим місцям (зокрема, непопулярних робітничих професій) та ін. Тож державні заходи, анонсовані як антикризові та націлені на оздоровлення національної економіки, не виправдали очікування.

Рівень безробіття тісно пов'язаний із величиною втрати ВВП. Згідно з законом Оукена перевищення фактичного рівня безробіття над його природним рівнем на 1 % призводить до відставання фактичного ВВП від його потенційного рівня на 2,5 %. Тобто, припускаючи природний рівень безробіття в межах 6 %, циклічне безробіття в Україні викликає не менше 10 % втрати фактичного ВВП порівняно із його потенційним обсягом. Отже, політика регулювання зайнятості повинна бути спрямована на створення нових робочих місць, на приведення у відповідність середньомісячної заробітної плати до продуктивності праці та прожиткового мінімуму, що дозволить як скоротити безробіття та збільшити виробництво, так і підвищити купівельну спроможність населення.

Рис. 2. Динаміка номінального і реального ВВП в розрахунку на душу населення та коливання цінних індексів в Україні протягом 2010–2017 рр. (без урахування тимчасово окупованої території АРК і частини Донецької і Луганської областей в зоні проведення АТО)

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Таблиця 1

Динаміка структури економічно активного населення працездатного віку в Україні у 2010–2017 рр.

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	+/- 2017 до 2010
Економічно активне населення:									
▪ в середньому, тис. осіб	19164,0	19181,7	19317,8	19399,7	19035,2	17396,0	17303,6	17193,2	-1970,8
▪ у % до населення відповідної вікової групи	71,9	72,6	72,9	72,9	71,4	71,5	71,1	71,5	-0,4
В тому числі:									
Зайняте населення:									
▪ в середньому, тис. осіб	17451,5	17520,8	17728,6	17889,4	17188,1	15742,0	15626,1	15495,9	-1955,6
▪ у % до населення відповідної вікової групи	65,5	66,3	66,9	67,3	64,5	64,7	64,2	64,5	-1,0
Безробітне населення:									
▪ в середньому, тис. осіб	1712,5	1660,9	1589,2	1510,3	1847,1	1654,0	1677,5	1697,3	-15,2
▪ у % до економічно активного населення відповідної вікової групи	8,9	8,7	8,2	7,8	9,7	9,5	9,7	9,9	1,0

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Соціально-економічний розвиток країни на пряму залежить від її фінансової стійкості, зокрема здатності виконувати свої боргові зобов'язання. Сучасна економічна ситуація в Україні демонструє, що одним із вагомих чинників, який значно гальмує розвиток країни, є надмірне зростання боргового навантаження, залучення коштів на лише

частково вигідних умовах поряд із неефективним і нецільовим їх використанням [12]. Згідно з Бюджетним кодексом України державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих і непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [4]. Упродовж останніх

років спостерігається тенденція до зростання державного боргу України, що обумовлено високими валютними ризиками зовнішньої заборгованості, нестабільною ситуацією із рефінансуванням боргів попередніх років, а також зростанням тиску боргових виплат на державні фінанси. Переломним моментом, коли Україна почала стрімко накопичувати державний борг, стала світова фінансова криза 2008 року, що було підсилено політичними подіями 2014 року.

Станом на 31 грудня 2017 року загальний борг України становив 2141674,4 млн грн, що майже в 5 разів більше, ніж у 2010 році, це частково пояснюється значним підвищенням цін і девальвацією національної валюти. В доларовому еквіваленті зростання державного боргу помірніше (у 1,4 разу). Проаналізувавши структуру державного боргу, варто зазначити, що в його складі переважає зовнішній борг, і він зростає. Так, станом на 31.12.2017 року зовнішній державний борг становив 1374995,5 млн грн, тобто 64,2 %, тоді як у 2010 році – 181813 млн грн, тобто 42,1 % [5]. Значними кредиторами України є США та МВФ, що обумовлює залежність державної економічної політики від закордонних інвесторів.

Одним із ключових показників боргової стійкості країни, що характеризує рівень боргового навантаження на

економіку держави та її платоспроможність, є відношення загального обсягу державного боргу до ВВП, граничне значення якого встановлено в Бюджетному кодексі України на рівні 60 % [2, с. 5]. Починаючи із 2014 року цей показник перетнув критичну межу (рис. 3), а у 2016 році сягнув найвищого свого значення 81 %, оскільки державний борг зростає значно швидшими темпами, ніж ВВП.

На жаль, вагомим джерелом погашення державного боргу та стимулювання соціально-економічного розвитку країни залишається запозичення коштів, що без спрямування в реальні сектори економіки лише погіршує економічний і фінансовий стан України, стримуючи зростання реального ВВП.

Ще одним важливим інструментом узагальнюючої діагностики стану національної економіки є платіжний баланс. Його дані показують, яким чином у звітному періоді розвивалася зовнішня торгівля, яка безпосередньо впливає на валютний курс, рівень виробництва, зайнятості і споживання. Платіжний баланс дає змогу визначити, в яких формах та обсягах відбувалося залучення іноземного капіталу і здійснювалися інвестиції за кордон, чи своєчасно погашалася зовнішня заборгованість країни або мали місце затримка платежів і реструктуризація боргу.

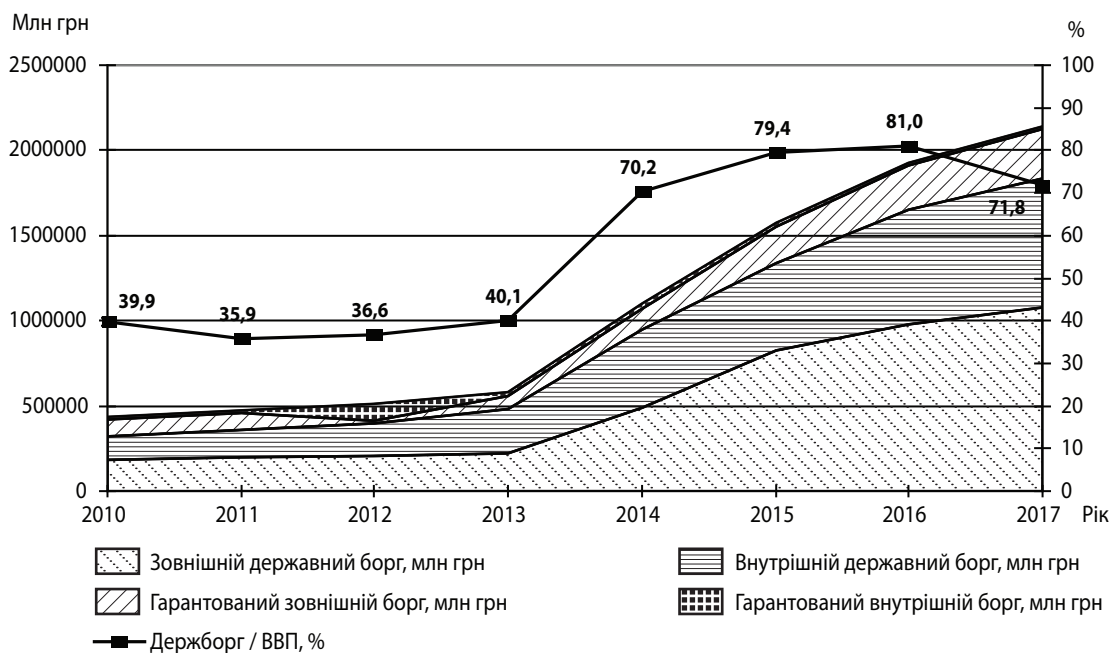

Рис. 3. Динаміка державного та гарантованого боргу України впродовж 2010–2017 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [5]

Згідно зі звітом НБУ платіжний баланс України за підсумками 2017 року зведений з профіцитом 2566 млн дол. США, що вдвічі більше, ніж у 2016 році (1346 млн дол. США). При цьому дефіцит поточного рахунку у минулому році зріс майже у 1,6 разу та становив 2088 млн дол. США (1,9 % від ВВП) порівняно з 1340 млн дол. США (1,4 % від ВВП) у 2016 році, причинами чого, з-поміж інших, є негативний вплив від припинення торгівлі з неконтрольованими територіями та нижчий врожай сільськогосподарських культур. При цьому експорт товарів зріс завдяки високим

обсягам поставок зернових, олії та жирів, передусім врожаю 2016 року, та інтенсивному експорту м'ясо-молочної продукції на 18,3 %, і становив 39689 млн дол. США. Однак минулий рік відзначився збільшенням імпорту товарів на 21,1 % до 49069 млн дол. США, що насамперед пов'язано із розширенням енергетичного імпорту у 1,5 разу. Чистий приплив капіталу за фінансовим рахунком зріс до 6,4 млрд дол. США (порівняно з 4,7 млрд дол. у 2016 році). На відміну від попереднього року, державний сектор відіграв значну роль у надходженні капіталу – уряд активно залучав

валютні ресурси як на зовнішньому, так і внутрішньому ринках. Головним чинником припливу до державного сектора були надходження коштів від випуску облігацій зовнішньої державної позики на суму 1,3 млрд дол. США та коштів від Єврокомісії на суму близько 579 млн євро [8]

Чистий приплив за прямими іноземними інвестиціями у 2017 році становив 2,2 млрд дол. США (27 % з яких становили операції переоформлення боргу в статутний капітал), тоді як минулого року – 3,3 млрд дол. США (переоформлення боргу в статутний капітал становило 63 %), тобто інвестиційний клімат погіршився. Чистий приплив до реального сектора становив 1,6 млрд дол. США (або 71 % від загального обсягу). Зауважимо, що мінімальна потреба України в інвестиціях на 2017 рік оцінена на рівні 6–7 млрд дол. США, а для зростання необхідні всі 7–10 млрд дол. США. Зроблений аналіз показав, що на теперішній час їх рівень набагато нижчий за необхідний і не дозволяє не тільки розвиватися, але й поновлювати застарілі й зношені основні засоби виробництва та нематеріальні активи.

Висновки. Отже, відповідно до проаналізованих загальних макроекономічних критеріїв, національна економіка України може бути кваліфікована як мала, відкрита, сировинна, енерговитратна та енергозалежна. Україна має достатньо низькі темпи відновлення економіки, що гальмуються широким колом невирішених проблем, зокрема:

- втратою виробничих потужностей, інфраструктури та порушенням господарських міжгалузевих і логістичних зв'язків через військово-політичний конфлікт;
- торговельними обмеженнями з боку країн-членів Митного союзу, насамперед Російської Федерації;
- обмеженою доступністю до енергетичної сировини;
- накопиченими системними диспропорціями;
- структурою виробництва, орієнтованою на експорт продукції з низьким ступенем переробки;
- високим рівнем зносу основних виробничих фондів, що ускладнює підвищення конкурентоспроможності виробленої продукції;
- збереженням надмірного регуляторного та податкового тиску, зокрема орієнтуванням фіскальної системи на максимальні збори без урахування інтересів платників податків;
- низьким рівнем заощаджень та інвестицій, низькою інвестиційною привабливістю;
- відсутністю довіри населення і бізнесу до владних структур;
- міграцією населення та ін.

З метою розв'язання зазначених проблем в Україні розроблено та прийнято Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року, згідно з яким створюватимуться умови для переходу до сталого економічного зростання, яке базуватиметься на розширенні інвестиційного попиту, зміцненні конкурентоспроможності української економіки, підвищенні ефективності використання виробничих ресурсів і науково-технологічного потенціалу. Прогноз економічного та соціального розвитку на 2018–2020 роки розроблено за трьома сценаріями, два з яких враховують реалізацію плану повною мірою. За пер-

шим сценарієм у середньому за період 2018–2020 років прогнозується щорічне зростання ВВП на рівні 3,5 % (у 2018 році – на 3 %), за другим сценарієм – в середньому на рівні 4,3 % щорічно (у 2018 році – 4 %), а за третім – в середньому на рівні 1,3 % щорічно (у 2018 році – 1,2 %) [9]. Однак задля досягнення прогнозованого заростання ВВП і стимулювання темпів соціально-економічного розвитку країни необхідно не тільки задекларувати стратегічні наміри, а й вжити усіх відповідних заходів ефективної реалізації державних рішень, генеруючи необхідні структурні зрушення, які створюватимуть адаптаційне середовище до зовнішніх і внутрішніх економічних шоків, а також підґрунтя для економічного зростання на основі національних конкурентних переваг. Перехід до економічного зростання вимагає збільшення вітчизняного виробництва, причому важливо орієнтуватись на внутрішнє споживання, аби скоротити імпортозалежність. Створення нових робочих місць і зростання доходів населення підвищить купівельну спроможність українців, а збільшення товарної маси уповільнить приріст цін. Нарощування обсягів експорту продукції більш високого ступеня переробки також дозволить покращити фінансово-економічне становище українських виробників і збільшити показник ВВП. Водночас насичення ринку дешевими фінансовими ресурсами, трансформація боргової політики, відновлення основних фондів у пріоритетних галузях, створення сприятливого інвестиційного клімату стимулюватиме підвищення ділової активності та фінансової стійкості країни. Отже, тільки комплексна зважена макроекономічна політика, заснована на всебічному аналізі динаміки макроекономічних показників, дозволить вивести економіку України із кризового стану та покращити її соціально-економічне становище.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко Я. М., Гапак Н. М. ВВП України: рівень та тенденції динаміки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. С. 69–72.
2. Боргова стійкість як стратегічний напрям підвищення рівня фінансової безпеки. Київ : НІСД, 2016. 50 с.
3. Брояка А. А. Макроекономічні показники як індикатори соціально-економічного розвитку країни // Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та управління в Україні та світі : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. Полтава : ЦФЕД, 2017. С. 34–36.
4. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2456-17/page2>
5. Державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2017>
6. Клівіденко Л. М., Русятинська А. О. Сучасні проблеми дослідження макроекономічних показників у контексті розвитку економіки. *Гроші, фінанси і кредит*. 2016. Вип. 10. С. 804–808.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Про стан платіжного балансу в 2017 році // Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=24491388>

9. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2018–2020 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 411 // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=babcc926-f791-4ab6-932c-3d4fda1643c&title=PrognozEkonomichnogoSotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2018-2020-Roki>

10. Федоришина Л. М. Безробіття в Україні: актуальні проблеми та шляхи вирішення. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 4 (29). С. 103–108.

11. Хаєцька О. П., Вертелецький М. В. Аналіз динаміки ВВП та інших країн світу. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/60.pdf

12. Юрій С. М. Фактори впливу на державний борг України. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 705–709.

REFERENCE

Boiko, Ya. M., and Hapak, N. M. "VVP Ukrainy: riven ta tendentsii dynamiky" [GDP of Ukraine: Level and trends of dynamics]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu* (2017): 69-72.

Borhova stiikist yak stratehichniy napriam pidvyshchennia rivnia finansovoi bezpeky [Debt stability as a strategic direction to increase financial security]. Kyiv: NISD, 2016.

Broiaka, A. A. "Makroekonomichni pokaznyky yak indykatory sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy" [Macroeconomic indicators as indicators of socio-economic development of the country]. In *Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku ekonomiky, obliku, finansiv ta upravlinnia v Ukraini ta sviti*, 34-36. Poltava: TSFEND, 2017.

"Derzhavnyi borh Ukrainy" [State debt of Ukraine]. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2017>

Fedoryshyna, L. M. "Bezrobittia v Ukraini: aktualni problemy ta shliakhy vyryshennia" [Unemployment in Ukraine: Actual Problems and Solutions]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 4 (29) (2015): 103-108.

Khaietska, O. P., and Verteletskyi, M. V. "Analiz dynamiky VVP ta inshykh krain svitu" [Analysis of the dynamics of GDP and other countries of the world]. *Efektivna ekonomika*. 2018. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/60.pdf

Klividenko, L. M., and Rusiatynska, A. O. "Suchasni problemy doslidzhennia makroekonomichnykh pokaznykiv u konteksti rozvytku ekonomiky" [Modern problems of the study of macroeconomic indicators in the context of economic development]. *Hroshi, finansy i kredyt*, no. 10 (2016): 804-808.

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2456-17/page2>

[Legal Act of Ukraine] (2017). <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=babcc926-f791-4ab6-932c-3d4fda1643c&title=PrognozEkonomichnogoSotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2018-2020-Roki>

Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

"Pro stan platizhnogo balansu v 2017 rotsi" [About the balance of payments in 2017]. Natsionalnyi bank Ukrainy. <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=24491388>

Yurii, S. M. "Faktery vplyvu na derzhavnyi borh Ukrainy" [Factors Influencing the State Debt of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 10 (2017): 705-709.